

Załącznik do Uchwały Nr XXVI/187/05
Rady Miejskiej w Przedborzu
z dnia 22 kwietnia 2005 roku

URZĄD MIEJSKI
W PRZEDBORZU

**Koncepcja
zagospodarowania turystycznego
miasta i gminy Przedbórz
2005 rok**

Witold Sobolewski
Wojciech Ślusarczyk

Spis treści :

1. Walory turystyczno- rekreacyjne gminy Przedbórz.
  - 1.1. Walory przyrodnicze.
    - 1.1.2. Flora i fauna.
  - 1.2. Walory kulturowe.
2. Turystyka, agroturystyka.
3. Ocena obecnego rozwoju turystyki w gminie.
4. Możliwości wykorzystania istniejących walorów do rozwoju turystyki.
  - 4.1. Potencjał turystyczny gminy, model rozwoju turystyki.
  - 4.2. Formy turystyki możliwe do rozwoju na terenie gminy.
  - 4.3. Potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej.
  - 4.4. Działania w zakresie poprawy stanu środowiska naturalnego.
  - 4.5. Rozwój turystyki a ochrona środowiska.
  - 4.6. Produkt turystyczny gminy i sposoby jego promocji.
5. Działania zmierzające do uzyskania społecznej akceptacji rozwoju turystyki w gminie.
6. Etapy procesu zagospodarowania turystycznego gminy.

1. Walory turystyczno-rekreacyjne gminy Przedbórz.

1.1 Walory przyrodnicze

Miasto i gmina Przedbórz według regionalizacji fizyczno-geograficznej położona jest w prowincji Wyżyna Środkowomałopolska i makroregionie Wyżyna Przedborska

W skład wyżyny wchodzi następujące mezoregiony: Wzgórza Radomszczańskie, Wzgórza Opoczyńskie, Niecka Włoszczowska, Pasma Przedborsko – Małogoskie oraz Wzgórza Łopuszańskie. Taka różnorodność mezoregionów spowodowana jest dużą złożonością struktur tektonicznych, która to zmienność budowy geologicznej i rzeźby terenu wpływa na duże różnicowanie się innych elementów środowiska przyrodniczego, gleb, wód podziemnych i powierzchniowych, mikroklimatu, szaty roślinnej i świata zwierzęcego.

W wyniku tego powstał krajobraz charakteryzujący się dużą różnorodnością facji krajobrazowych i ich mozaikowym występowaniem, co wyraźnie odróżnia obszar Gminy Przedbórz od terenów gmin sąsiednich.

Zdecydowanie wyróżniającym się elementem w rzeźbie gminy jest Pasma Przedborsko-Małogoskie z jego wzniesieniami, jak np. Fajna Ryba (347 m n.p.m.) - najwyższe wzniesienie w woj. Łódzkim, Góra Kozłowa (336 m n.p.m.) .

Drugim charakterystycznym elementem ukształtowania terenu jest dolina rzeki Pilicy z jej licznymi dopływami Czarną, strugą spod Ochotnika, Ojrzanką i licznymi mniejszymi ciekami. Pilica jest rzeką nieuregulowaną, silnie meandrującą tworzącą zakola o niepowtarzalnym charakterze i wysokich walorach widokowych

Klimat obszaru gminy można zaliczyć do typu klimatu Wyżyn Środkowych ze średnio roczną temperaturą 7,1°C i średnią ilością opadów 640,9 mm.

1.1.2 Flora i fauna

Szata roślinna gminy jest niezwykle bogata oraz zróżnicowana. Lasy i grunty leśne zajmują obszar 10.478 ha, tj. około 55% ogólnej powierzchni miasta i gminy, są to łąki, olsy, lasy łąkowe lasy bukowe, a także bory bagienne, wilgotne, świeże i chrobotkowe oraz bory mieszane. Najcenniejsze fragmenty obszarów leśnych chronione są w rezerwatach: Piskorzeniec, Czarna Różga oraz w projektowanym rezerwacie Grądy Góry Kozłowej.

Torfowiska wraz z roślinnością torfowiskową, wodną, szuwarową są jednym z najcenniejszych elementów przyrodniczych.

Liczba gatunków zwierząt występujących na terenie Gminy jest bardzo bogata. Najliczniej reprezentowaną grupą są owady, których liczba gatunków jest trudna do oszacowania. Ponadto można spotkać 10 gatunków płazów np. traszkę grzebieniastą, traszkę zwyczajną, kumaka nizinnego, rzekotkę drzewną i wiele innych. Gady zaś reprezentują jaszczurka zwinka, żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny i coraz rzadsza żmija zygzakowata.

Najliczniejszą grupę zwierząt kręgowych stanowią ptaki w liczbie około 168 gatunków, z których 98 należy do awifauny lęgowej. Z rzadkich gatunków występują orzeł bielik, bocian czarny, rybołów, orlik krzykliwy, cietrzew, biegus płaskodzioby, brodziec samotny i wiele innych.

Na 90 gatunków ssaków, które żyją w Polsce stwierdzono występowanie aż 39, wśród których znajdują się gatunki chronione i bardzo rzadkie.

Właśnie ze względu na te ogromne walory na znacznej części gminy utworzono w 1988 roku Przedborski Park Krajobrazowy.

W Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET – Polska stanowiącej element Europejskiej Sieci Ekologicznej ECONET PPK wraz z otuliną został uznany za obszar węzłowy o znaczeniu krajowym i określony jako Obszar Przedborski.

Teren ten łączy się poprzez korytarze ekologiczne z obszarami o znaczeniu międzynarodowym, stanowiącymi biocentra sieci ekologicznej.

Powierzchnia parku wynosi 16640 ha. Administracyjnie leży on na terenie gmin:

- Przedbórz –7488 ha (woj. łódzkie) oraz w woj. świętokrzyskim: Kluczewsko–3645 ha, Krasocin – 2947 ha, Łopuszno – 867 ha i Słupia Konecka – 1693 ha.

Otulina PPK to Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu o pow. 14490 ha. Teren Parku rozciąga się w dolinie Pilicy w okolicy Przedborza. Zadaniem Parku jest ochrona najcenniejszych elementów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych występujących na jego terenie. Na terenie Parku w miejscach, gdzie zachowały się unikatowe fragmenty krajobrazu i występuje obfitość gatunkowa flory i fauny, utworzono 5 rezerwatów przyrody:

- Bukowa Góra - o pow. 34,49 ha – stary las bukowy na wapiennym wzgórzu,
- Murawy Dobromierskie - o pow. 36,29 ha – murawy kserotermiczne unikalne w Polsce środkowej,
- Piskorzeniec - utworzony w 1990 roku o pow. 409,19 ha – ekosystemy głównie wysokotorfowiskowe z reliktową florą i fauną,
- Czarna Różga - o pow. 185,60 ha – mozaika naturalnych zespołów leśnych: olsów, łęgów, grądów, boru jodłowego i sosnowego bagiennego z kilkunastoma okazami starych dębów i buków,
- Oleszno - o pow. 31,54 ha – mozaika łągu jesionowo – olszowego, łągu niskiego i olsu,

Na terenie Przedborskiego Parku Krajobrazowego znajdują się 33 pomniki przyrody w postaci pojedynczych drzew lub ich skupisk oraz gład narzutowy. Występują również inne osobliwości przyrodnicze w postaci np. zrostów drzew – dębu z sosną, brzozy z sosną itp.

Na terenie PPK występuje:

- około 10 tys. gatunków owadów, spośród nich 20 gatunków chronionych ustawowo w Polsce,
- na ogólną liczbę 416 kręgowców Polski (z wyłączeniem morskich gatunków ryb) na obszarze PPK stwierdzono 266 gatunków tj. 63,9% fauny krajowej,
- płazy i gady występujące na terenie PPK podlegają ścisłej ochronie gatunkowej,
- 187 gatunków ptaków w tym 168 objętych ścisłą ochroną gatunkową,
- 17 gatunków ssaków, które znalazły się pod ochroną gatunkową.

Flora Przedborskiego Parku Krajobrazowego cechuje się dużym bogactwem gatunkowym i różnorodnością. Na jego terenie występuje:

- 1167 gatunków mszaków, w tym 29 gatunków objętych specjalną troską,
- 2155 gatunków porostów,
- 3954 gatunków roślin naczyniowych w tym:
  - 45 gatunków znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin,
  - 53 gatunki ściśle chronione w skali Europy,
  - 6177 gatunków specjalnej troski, w tym 54 gatunki podlegające ochronie ścisłej,
  - 712 gatunków podlegających ochronie częściowej

1.2. Walory kulturowe.

Pierwsza wzmianka o Przedborzu pochodzi z 1136 roku (Bulla Gnieźnieńska). Był on w tym czasie osadą targową (przebiegał tu szlak handlowy ze Śląska i Małopolski na Ruś) położoną u przeprawy przez Pilicę, na granicy Małopolski i Wielkopolski. Kazimierz Wielki wznosił tu zamek. Obiekt miał strzec przeprawy przez rzekę, a także pełnił funkcję myśliwską. Był jedną z najwspanialszych i najbardziej ulubionych rezydencji króla. Pożar z początku XV wieku pozbawił miasto dokumentu lokacyjnego. Nowy przywilej w miejsce dawnego wystawił w 1405 roku Władysław Jagiełło, nadając osadzie prawa miejskie magdeburskie. Miasto rozwija się jako ośrodek handlu i rzemiosła. Zniszczone podczas najazdu szwedzkiego, podniosło się z upadku dopiero w XIX wieku. W 1827 roku powstała tu manufaktura włókiennicza, przekształcona później w fabrykę sukna, która istniała do początku XX wieku. W okresie międzywojennym miasto było lokalnym ośrodkiem handlowo-usługowym. Zniszczone podczas II wojny światowej w 70 % utraciło przeszło połowę mieszkańców, w tym całą ludność żydowską, która do wybuchu wojny stanowiła 65% ogółu mieszkańców. Stare miasto znajduje się na niewielkim wzniesieniu na prawym brzegu rzeki Pilicy. Ośrodkiem założenia miejskiego jest pochyły rynek z odbudowaną studnią modrzewiową. Nieopodal znajduje się późnoklasycystyczny ratusz z lat 1820-30 i zabytkowe domy z XVIII i XIX wieku. Kościół parafialny p.w. św. Aleksego wzniesiony w 1341 roku, był odbudowywany po zniszczeniach i wielokrotnie przebudowywany. Obecnie przeważają elementy barokowe. Z pierwotnej gotyckiej budowli zachowała się tylko wieża i część murów.

Miejscowością mającą znaczenie historyczne jest Żeleźnica, z którą jest związana postać Kazimierza Wielkiego. Król podczas pobytów w Przedborzu polował w Puszczy Pilickiej w 1370 roku. Polując na jelenie w okolicy Żeleźnicy spadł z konia i złamał sobie lewą nogę, co przyczyniło się do jego śmierci. Według legendy na miejscu upadku postawiono kapliczkę a potem kościół.

2.1 Turystyka, Agroturystyka

Podstawowe walory turystyczne obszaru stanowią:

- położenie geograficzne – w tym zwłaszcza korzystne usytuowanie komunikacyjne, jest walorem o znaczeniu krajowym, a także międzynarodowym i powinien stać się podstawą rozwoju turystyki tranzytowej, przy odpowiednim zagospodarowaniu,
- walory przyrodnicze związane są z dostępnymi dolinami rzek, urozmaiconą rzeźbą, mezozoicznego podłoża, głazów narzutowych, znacznym zalesieniem oraz różnorodnością krajobrazową. Najcenniejsze z przyrodniczego punktu widzenia obszary są objęte ochroną prawną (Przedborski Park Krajobrazowy, rezerваты i pomniki przyrody),
- walory antropogeniczne to przede wszystkim barwna przeszłość historyczna i związane z nią obiekty kultury materialnej, zabytkowe układy urbanistyczne, obiekty sakralne i nekropolie oraz muzeum.

Obsługą ruchu turystycznego zajmują się następujące instytucje:

- Punkt Informacji Turystycznej,
- Ośrodek Wypoczynkowy TARAS,
- Schronisko Młodzieżowe,
- Ośrodek Edukacji Ekologicznej,
- Stowarzyszenie Agroturystyczne „Kraina Kugła”,
- Stowarzyszenie Agroturystyczne “W dorzeczu Warty i Pilicy”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Przedborskiego Parku Krajobrazowego i Rzeki Pilicy,
- Przedborski Park Krajobrazowy,
- Kwatery agroturystyczne w Przedborzu, Chałupach i Tarasie,
- Ośrodek Polskiego Związku Karate Tradycyjnego „DOJO- Stara Wieś” (w budowie).

Na terenie Gminy Przedbórz i terenie Gmin sąsiednich funkcjonują następujące trasy turystyczne:

- Przedbórz – Góry Mokre – Żeleźnica – Oleszno – Wólka – Przedbórz – około 56 km (kompleks leśny Czarna Różga, kościół parafialny w Żeleźnicy i Olesznie, rezerwat Oleszno, dwory w Pilczycy i Rudzie Pilczyckiej),
- Przedbórz – torfowisko Piskorzeniec – Józefów – Przedbórz – około 35 km (rezerwat Piskorzeniec, Góra Fajna Ryba 347 m n.p.m.),
- Przedbórz – Wymysłów – Rączki – Dobromierz – Góry Mokre – Przedbórz – około 26 km (ruiny dworu w Rączkach, aleja lipowa w Dobromierzu, rezerwat przyrody Bukowa Góra i Murawy Dobromierskie),
- Przedbórz – Wielgomłynny – Krzętów – Łączyna Wola – Stanowiska – Przedbórz – około 38 km (dwór w Sokolej Górze, klasztor Paulinów i kościół z XV wieku, zbór ariański w Łączynie Woli, kościół w Stanowiskach z XIV wieku),
- Przedbórz – Bąkowa Góra – Majkowice – Przedbórz – 35 km (ruiny zamku, dwór i kościół w Bąkowej Górze, rezerwat „Las Jawora”, ruiny zamku z XVI wieku w Majkowicach),
- Przedbórz – Reczków – Skotniki – Diabla Góra – Przedbórz – około 45 (dworek i folwark w Reczkowie, kościół i dwór z XVI wieku w Skotnikach, rezerwat krajobrazowy „Diabla Góra”),
- Przedbórz – Strzelce Małe – Kraszewice – Góra Chełmo – Zagórze – Wielgomłynny – Przedbórz – około 29 km (rezerwat krajobrazowy „Chełmo” – ślady grodziska z IX wieku, klasztor i kościół w Wielgomłynach).

Atrakcją turystyczną stanowi trasa kajakowa o długości ok. 25 km (Maluszyn - Bobrowniki – Krzętów – Chałupy – Łączkowice – Przedbórz) z możliwością biwakowania na terenach przylegających do Pilicy.

Ponadto do dyspozycji turystów pozostają:

1.trasa samochodowa:

Przedbórz – Wojciechów – Piskorzeniec – Ruda Pilczycka – Lasocin – Oleszno – Kluczewsko – Stanowiska – Łączyna Wola – Dobromierz – Przedbórz około 75 km (ruiny XIX-wiecznego pałacu Niemojewskich w Lasocinie, wczesno –barokowy kościół w Olesznie, XIX-wieczna powozownia w Kluczewsku, ruiny zboru ariańskiego z XVII wieku w Łączynie Woli).

2.ścieżka przyrodniczo – historyczna im. prof. dr hab. Jakuba Mowszowicza w Przedborzu.

Ścieżka składa się z 8 przystanków i liczy około 5 km.

Poszczególne przystanki to:

- Majowa Góra (233m n.p.m.),
- Pomnik Marszałka J. Piłsudskiego przy ul. Częstochowskiej,
- Zalew przy ulicy Turystycznej,
- Kapliczka pøzegnalna z 1862 r. przy ulicy Częstochowskiej,
- Wydma nad zalewem,
- Dolina Pilicy i cmentarz żydowski,
- Park miejski przy ulicy Trytwa z pomnikiem Tadeusza Kościuszki,
- Oczyszczalnia ścieków.

3.znakowane szlaki turystyczne

- Szlak rzeki Pilicy – znakowany kolorem niebieskim - Piotrków Trybunalski – Krzętów (długość 121 km),
- Szlak po Przedborskim Parku Krajobrazowym – znakowany kolorem zielonym - Rączki – Wojciechów (długość 23 km),
- Szlak łącznikowy – znakowany kolorem czarnym – Mrowina – Bukowa Góra – Biały Brzeg.

Przedbórz jest ośrodkiem usługowym dla obsługi ludności miasta i gminy oraz obsługi ruchu turystycznego. Posiada obiekty i instytucje zarówno w zakresie ochrony zdrowia, oświaty, kultury, jak

i administracji, handlu i bankowości oraz bazę gastronomiczną i noclegową.

Na terenie miasta i gminy znajduje się jeden Urząd Pocztowy oraz Agencja Pocztaowa mieszcząca się w Górach Mokrych, gdzie działa Centrum Komunikacji Społecznej.

Instytucjami świadczącymi szeroki zakres usług finansowych na terenie miasta i gminy są PKO BP SA. oraz Bank Spółdzielczy.

Bazę gastronomiczną tworzą: Restauracja „Parkowa”, Oberża, Drink Bar, Pub „Planeta”, Pub „Safari”, Pijalnie Piwa, Bar „Zacisze”, ZIN – BAR oraz Bar "U Mariana" w Górach Mokrych.

Baza noclegowa jest raczej skromna i obejmuje:

- Schronisko Młodzieżowe (45 miejsc),
- Ośrodek Wypoczynkowy TARAS (150 miejsc),
- Gospodarstwa agroturystyczne w Przedborzu, Chałupach i Tarasie (25 miejsc),
- Pokoje gościnne (14 miejsc) – Przedbórz.

3. Ocena obecnego rozwoju turystyki w gminie.

Pomimo bardzo sprzyjających warunków naturalnych (Dolina rzeki Pilicy, Przedborski Park Krajobrazowy, 54% lesistość, Wzgórza Przedborsko-Małogoskie) stopień turystycznego wykorzystania terenu miasta i gminy jest stosunkowo niski. Słaba jest również infrastruktura służąca obsłudze ruchu turystycznego. Pewne elementy charakterystyczne dla oferty turystyczno - rekreacyjnej Przedborza bezpowrotnie zniknęły (stacja wodna i camping w parku przy ulicy Trytwa) inne, jak parkingi - zajazdy zlokalizowane przy drogach krajowych i wojewódzkich (na terenie należącym do Lasów Państwowych) znajdują się aktualnie w bardzo złym stanie technicznym. Największy z działających na terenie gminy obiektów turystycznych – Ośrodek Wypoczynkowy w miejscowości Taras, pomimo zdecydowanej poprawy w ostatnich latach standardu świadczonych usług boryka się obecnie ze znacznymi problemami finansowymi, a jego przyszłość jest niepewna. Kilkanaście kwater agroturystycznych (trudno jest tu mówić o gospodarstwach agroturystycznych z prawdziwego zdarzenia) nadal dopiero raczkuje, a ich właściciele niewiele inwestują we wzbogacenie oferty i infrastrukturę.

Na tym tle jaśniejszym punktem jest działalność organizacji pozarządowych, w których statuty wpisana jest m.in. szeroko pojęta działalność turystyczna. I tak od kilku lat na terenie gminy (siedziba w Miejskim Domu Kultury) działa Stowarzyszenie „Kraina Kugła”. Wzięło ono swoją nazwę od lokalnej, tradycyjnej potrawy, cieszącej się od lat ogromnym uznaniem miejscowej ludności. Stowarzyszenie z jednej strony zrzesza osoby zainteresowane agroturystyką, z drugiej zaś zajmuje się przede wszystkim produkcją i zastosowaniem biomasy (głównie wierzba). Do niedawna „Kraina Kugła” prowadziła na terenie Przedborza stałą galerię wyrobów użytkowych z wikliny. Stowarzyszenie propaguje również ideę energetycznego wykorzystania wierzby, organizowało szkolenia dla przewodników turystycznych, jest nastawione na organizację sympozjów i konferencji itd. Drugim stowarzyszeniem zrzeszającym m.in. mieszkańców gminy Przedbórz jest Stowarzyszenie Agroturystyczne „ W dorzeczu Warty i Pilicy” z siedzibą w pobliskim Krzętowie (gmina Wielgomłyny). Jego członkowie bardziej koncentrują się na działalności sensu stricto agroturystycznej, choć udzielają się również w sferze kultury ludowej. W 2002 roku stowarzyszenie wzięło udział w Targach ITB w Berlinie, w 2003 na Targach POLAGRA uzyskało nagrodę za najlepszy produkt agroturystyczny w Polsce). Członkowie stowarzyszenia powołali też do życia ogniwo Stowarzyszenia Twórców i Artystów Ludowych „Ars Populi” oraz reaktywowali zespół „Krzętowiarki”. Od blisko 10 lat funkcjonuje na terenie Przedborza Ośrodek Edukacji Ekologicznej organizujący w oparciu o Dom Kultury, Schronisko Młodzieżowe i Przedborski Park Krajobrazowy zajęcia „zielonych szkół” (rocznie korzysta z tych zajęć od 200 do 300 osób, głównie z okolic Łodzi).

Na terenie gminy Przedbórz funkcjonuje około 15 prywatnych kwater agro - i turystycznych. Są one zlokalizowane głównie w nadpilicznych wsiach - Taras i Chałupy. Standard ofiarowanych usług nie jest niestety zbyt wysoki.

Przy ulicy Turystycznej w Przedborzu zlokalizowany jest 11- hektarowy zalew wraz z 5 hektarami przyległego gruntu, stanowiący teren nie ukończonego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Obiekt stanowi własność

gminy, a cały teren jest przeznaczony pod działalność rekreacyjno - turystyczną. Gmina szuka aktualnie nabywcy lub dzierżawcy tego terenu.

W „Programie zagospodarowania turystycznego miasta i gminy Przedbórz” rola zalewu jest znacząca. Usytuowana ma tu być 1 wiata przystankowa, pole biwakowe, 4 pomosty do łowienia ryb, kosze na śmieci, etc. Planowana jest również budowa drogi dojazdowej do zalewu, który w założeniu stać się powinien miejscem weekendowych wypraw wędkarzy z Radomska, Piotrkowa Tryb. i Łodzi.

Gmina prowadzi również Schronisko Młodzieżowe dla 40 osób. Jest to placówka czynna przez cały rok, a działa w ramach bursy szkolnej. W ostatnim czasie standard pomieszczeń schroniska uległ znacznemu polepszeniu.

W roku 2002 przy zaangażowaniu działaczy LZS, miejscowych przedsiębiorców i Urzędu Miejskiego powstały na terenie nadpilicznym, stanowiącym własność gminy (tzw. „Błonia”) 3 boiska do piłki siatkowej plażowej. W planach miasta jest zagospodarowanie rekreacyjne tego terenu, polegające na instalacji wiaty przystankowej, montażu koszu na śmieci, przebieralni, sanitariatów etc. Powstaniu w tym miejscu kąpieliska z pewnością posłużą pozytywne wyniki badania wody z roku 2004 (dopuszczenie do kąpieli).

Od roku 2002 na terenie gminy, w miejscowości Stara Wieś trwa budowa unikatowego w skali europejskiej Ośrodka Wschodnich Sztuk Walki „DOJO”. Inwestorem jest Polski Związek Karate Tradycyjnego. Ośrodek będzie w stanie przyjąć jednorazowo około 100 osób, przy czym będzie miał formułę open (możliwość wykorzystywania przez zwykłych turystów, a nie tylko przez sportowców). W ramach ośrodka funkcjonować będzie stadnina koni, tzw. zagroda polska (stylowa karczma z obiektami towarzyszącymi), tor łuczniczy, lokalna oczyszczalnia ścieków, elektrownia wiatrowa, sala treningowa o pow. ponad 1200 m kw., 12 domków mieszkalnych typu „bungalow” itd. Obiekt stanowić będzie doskonałą reklamę dla całej gminy, która ze swej strony zobowiązała się doprowadzić doń drogę dojazdową (2006 rok) oraz wodociąg (2005 rok).

Specyfiką Przedborza jest organizacja w ciągu roku kilkunastu imprez kulturalnych o różnorodnym profilu. Odbywają się tu imprezy recytatorskie i poezji śpiewanej (Światowy Festiwal Poezji Marii Konopnickiej, Ogólnopolski Konkurs Poezji M. Konopnickiej), Ogólnopolski Festiwal Przyśpiewki i Piosenki Ludowej, konkursy pamiątkarskie, poetyckie, czy Rajd „Szlakiem Kazimierza Wielkiego” połączony z konkursem piosenki turystycznej (pełna lista imprez w załączeniu). To ukierunkowanie gminy na kulturę na pewno konweniuje z planami zagospodarowania turystycznego, stanowiąc dodatkową atrakcję dla przyjezdnych.

Aktualnie gmina jest w posiadaniu Lokalnego Planu Rewitalizacji, w ramach którego renowacji poddane zostanie tzw. „stare miasto” oraz zabytkowy park przy ulicy Trytwa. Rewitalizacja powinna skutkować zwiększeniem atrakcyjności miejscowości dla potencjalnego turysty. W ramach planu zainstalowane zostaną stylowe latarnie, kosze na śmieci, ławki (wszystko stylizowane na XIX wiek), uzupełnione zostaną rośliny i drzewa, odrestaurowane zostaną alejki (nowa nawierzchnia, krawężniki).

W miejscowości Reczków Stary od kilku lat funkcjonuje tzw. kwatera myśliwska „Bysiów”. Jest to nic innego jak wyspecjalizowane leśnictwo, nastawione na tzw. myśliwych „dewizowych”. Kwatera oferuje wysoki standard usług i pomieszczeń, chłodnię, doskonale wyżywienie.

W Urzędzie Miejskim w Przedborzu działa (sezonowo) Punkt Informacji Turystycznej, który dysponuje pełną informacją na temat wolnych miejsc agroturystycznych, miejsc w ośrodkach wypoczynkowych i oferowanego standardu.

4. Możliwości wykorzystania istniejących walorów do rozwoju turystyki.

Gmina Przedbórz ze względu na swoje wybitne walory przyrodniczo - krajobrazowe jest wręcz predysponowana do zagospodarowania turystycznego.

Podstawowymi czynnikami, które powinny przyciągnąć potencjalnego turystę są:
a/. **Przedborski Park Krajobrazowy**- jego celem jest ochrona najcenniejszych elementów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych znajdujących się na jego terenie. Powierzchnia Parku wynosi 16.640 ha (z czego 7.488 ha na terenie gminy Przedbórz), a jego otuliny - 14.490 ha. Teren Parku położony jest w okolicy Przedborza na wysokości 192 m n.p.m., by w rejonie Gór Mokrych osiągnąć wysokość 347 m n.p.m. (Fajna

Ryba, będąca najwyższym wzniesieniem województwa łódzkiego). Na terenie PPK istnieje obecnie 5 rezerwatów przyrody (6 dalszych jest projektowanych). 64% powierzchni Parku stanowią lasy.

b/. **Dolina Rzeki Pilicy**- Pilica, przy swej długości wynoszącej 432 km, stanowi największy lewobrzeżny dopływ Wisły. Na terenie gminy Przedbórz rzeka nie jest uregulowana, należąc do najpiękniejszych szlaków wodnych Polski Centralnej. Szczególnego charakteru Dolinie Pilicy w rejonie Przedborza dodają urozmaicona rzeźba terenu (wyniesione zbocza, wzgórza i doliny) oraz bogate lasy. Od miejscowości Maluszyn (gm. Kluczewsko) rzeka nadaje się do organizacji spływów kajakowych.

c/. **znaczna lesistość gminy**- aż 54% powierzchni gminy Przedbórz stanowią lasy (jest to blisko dwa razy więcej niż wynosi średnia krajowa). Gospodarzem lasów państwowych na tym terenie jest Nadleśnictwo Przedbórz. Okolice stolicy gminy, Wymysłowa, Gór Mokrych stanowią prawdziwą mekkę dla grzybiarzy. Również myśliwi znajdą tu dla siebie wiele atrakcji (możliwość skorzystania z usług kwatery łowieckiej „Bysiów”).

Wspomniane powyżej walory predysponują teren gminy do zagospodarowania turystycznego, ze szczególnym wskazaniem na turystykę pieszą, rowerową, kajakową i agroturystykę.

4.1. Potencjał turystyczny gminy i model rozwoju turystyki na jej terenie.

4.2. Formy turystyki możliwe do rozwoju na terenie gminy.

Potencjał turystyczny gminy został dość szczegółowo opisany w punkcie 3 niniejszego programu. Więcej więc uwagi należy poświęcić modelowi rozwoju turystyki na terenie ziemi przedborskiej. Warunki naturalne (urozmaicona rzeźba terenu, duża lesistość, brak przemysłu, brak rozwiniętego zaplecza turystycznego) narzucają model turystyki pieszej oraz turystyki rowerowej. Założeniu temu służyć ma m.in. realizacja niniejszego programu, którego podstawowe założenia powstały w roku 2003 w trakcie wieloetapowego szkolenia organizowanego przez MSWiA, a współfinansowanego z pożyczki Banku Światowego i realizowanego przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej. W jego ramach zakłada się wykonanie oznakowania ścieżek pieszych i tras rowerowych w najatrakcyjniejszych rejonach gminy. Elementem Programu będzie również wykonanie oznakowania informacyjnego dla turystów na terenie samego miasta, wstępne (I etap) zagospodarowanie zalewu przy ulicy Turystycznej oraz budowa elementów małej architektury turystycznej na terenie miasta i gminy (w I etapie łącznie 8 obiektów, typu wiata przystankowa, pole biwakowe).

Brak przemysłu, mnogość lasów, czyste powietrze, zdrowa żywność predestynują gminę do rozwoju raczkującej ciągle agroturystyki. Aktualnie na jej terenie działa około 15 kwater agroturystycznych. Po zrealizowaniu Programu Zagospodarowania Turystycznego powinno ich być przynajmniej trzy razy więcej. Kwatery oprócz bliskości nieskałanej jeszcze przyrody powinny rozszerzać i uatrakcyjnić swą ofertę poprzez m.in. organizację zajęć hippicznych, wycieczki rowerowe, organizację grzybobrań, spływów kajakowych, propagowanie lokalnych potraw (np. kugiel).

Malowniczość odcinka Doliny Pilicy na terenie gminy Przedbórz stwarza doskonałe warunki do rozwoju turystyki kajakowej. Aktualnie coraz więcej kwater agroturystycznych położonych nad brzegami rzeki oferuje swym gościom możliwość organizacji jedno- bądź wielodniowych spływów kajakowych. Również funkcjonujące na terenie Przedborza Stowarzyszenie Przyjaciół PPK i Rzeki Pilicy, jako jedną ze swych podstawowych form działalności widzi organizację spływów kajakowych (na razie dla maksymalnie 30 osób). Ta forma turystyki ma przed sobą, jak się wydaje, bardzo duże perspektywy (świadczy o tym obserwowany od kilku lat znaczny wzrost zainteresowania tą formą aktywności ruchowej). W ramach realizowanej aktualnie koncepcji zagospodarowania turystycznego przewiduje się budowę dwóch pól biwakowych usytuowanych nad brzegami Pilicy oraz jednej pochylni do wodowania kajaków, zlokalizowanej w parku miejskim przy ulicy Trytwa.

Spory potencjał kryje w sobie również zalew o powierzchni lustra wody 11 ha, położony w Przedborzu przy ulicy Turystycznej. Pierwotnie miał on być częścią realizowanego do roku 1989 Ośrodka Sportu i Rekreacji. Obiekt ten nie został niestety ukończony, a do dnia dzisiejszego uległ znacznej dewastacji. Władze lokalne od lat szukają nabywcy lub dzierżawcy zalewu i przyległego doń terenu o powierzchni ponad 4 ha. W planie i studium zagospodarowania przestrzennego obszar zalewu przeznaczony jest pod działalność turystyczną i rekreacyjną. Aktualnie cały ten teren został użyczony Polskiemu Związkowi Wędkarskiemu,

który od lat zarybia zalew, dba o infrastrukturę obiektu i porządek. Po odpowiednim zaadaptowaniu (budowa pola biwakowego, wiaty, instalacji pomostów do łowienia ryb, koszu na śmieci itp.) obiekt ten mógłby stać się celem weekendowej turystyki wędkarskiej dla mieszkańców Radomska, Piotrkowa Tryb. i Łodzi.

Perspektywicznie, w drugim etapie zagospodarowania turystycznego gminy, planowana jest budowa kolejnych kilkunastu obiektów małej architektury turystycznej, dla obsługi wyznaczonych w I etapie ścieżek i tras turystycznych. Należy również rozważyć możliwość wyznaczenia tras konnych, szczególnie w rejonie położonego na terenie gminy Przedbórz fragmentu Pasma Przedborsko- Małogoskiego.

4.3. Potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej.

Potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej na terenie miasta i gminy Przedbórz są ogromne. Istniejące aktualnie obiekty (niszczące przydrożne parkingi i wiaty na terenie Lasów Państwowych, Ośrodek Wypoczynkowy w Tarasie, Schronisko Młodzieżowe w Przedborzu, kilkanaście kwater agroturystycznych) to przysłowiowa kropla w morzu. Oprócz elementów infrastrukturalnych wchodzących w skład Programu Zagospodarowania Turystycznego Miasta i Gminy Przedbórz (I i II etap) niezbędny jest znaczny jakościowy i ilościowy wzrost kwater agroturystycznych. Nie do przecenienia będzie też rola realizowanego aktualnie przez Polski Związek Karate Tradycyjnego Ośrodka „DOJO” w miejscowości Stara Wieś. Obiekt ten będzie miał nie tylko bardzo duże znaczenie jako szalenie atrakcyjne miejsce wypoczynku, ale również jako doskonały element promocyjny dla gminy. Należy domniemywać, że poczynania gminy wpłyną stymulująco na przedsiębiorczość jej mieszkańców, co powinno w przyszłości zaskutkować powstaniem prywatnego zaplecza turystycznego, gastronomicznego i usługowego.

4.4. Działania w zakresie poprawy stanu środowiska naturalnego.

Ze względu na istnienie od 1988 roku Przedborskiego Parku Krajobrazowego oraz praktyczny brak przemysłu stan środowiska naturalnego na terenie gminy jest dobry. Powietrze jest czyste, bez zanieczyszczeń (sprzyja temu również bogactwo lasów). Najpoważniejszym problemem w tej sytuacji jest stan czystości wód.

Na terenie miasta i gminy funkcjonuje obecnie tylko jedna biologiczna oczyszczalnia ścieków (typu „SUPERBOS-500, położona w Przedborzu za parkiem miejskim przy ulicy Trytwa). Korzysta z niej około 2 - 2,5 tysiąca osób (wyłącznie z terenu miasta). Średniodobowo oczyszczalnia przerabia 350 m sześć. ścieków. W br. planowane jest wykonanie kolejnych odcinków kanalizacji sanitarnej (fragmenty ulic - Pocztovej, Koneckiej, Trytwa i Piotrkowskiej) oraz instalacja odsączarki osadu. Łączne nakłady na ten cel wyniosą w roku 2005 około 400.000 zł. W roku 2006 niezbędne będzie przygotowanie kompleksowego, dotyczącego całej gminy, programu kanalizacji tak, aby w roku 2007 możliwe było złożenie odpowiedniego wniosku w tym temacie do ZPORR. Część miejscowości podłączona zostanie do nowo wybudowanych oczyszczalni siecią kanalizacyjną, natomiast w innych rejonach niezbędna będzie budowa oczyszczalni typu przyzagrodowego.

4.5. Rozwój turystyki a ochrona środowiska.

Ze względu na istnienie PPK aspekt uwzględnienia w rozwoju turystyki na terenie gminy ochrony środowiska nabiera szczególnego znaczenia. W Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET - Polska Przedborski Park Krajobrazowy został uznany za obszar węzłowy o znaczeniu krajowym i określony jako Obszar Przedborski. PPK jest jednym z najcenniejszych parków krajobrazowych Polski Centralnej, przy czym niektóre jego elementy, jak np. rezerваты Bukowa Góra, Piskorzeniec, Czarna Różga, Murawy Dobromierskie są wręcz unikalne. Dlatego też przy realizacji programu rozwoju turystyki należy dążyć do pogodzenia ekologicznego współistnienia szeroko pojętej przyrody ze zrównoważoną gospodarką człowieka (w tym przypadku z turystyką). Nadrzędna jest tu ochrona krajobrazu przed urbanizacją.

Przestrzennie PPK trzeba podzielić na 3 strefy:

a/. strefę Parku właściwego, najcenniejszą z punktu widzenia przyrody, stanowiącą **I obszar penetracji turystycznej** (nie powinna tu powstawać infrastruktura turystyczna na trwale związana z gruntem);

b/. strefę ochronną PPK (otulina) stanowiącą **II obszar penetracji turystycznej** (mogą tu powstawać obiekty infrastrukturalne- ośrodki, hotele, campingi, domki letniskowe itp.). Pojemność tej strefy przed laty została ustalona na około 5,5 tysiąca osób;

c/. **III obszar penetracji turystycznej**, leżący poza strefą ochronną PPK (pierścień o średnicy ok. 15 km) – obiekty krajobrazowe, architektoniczne etc. Położone poza Parkiem i jego otuliną.

Obliczona wg stanu na rok 2004 końcowa, naturalna chłonność turystyczna dla PPK wynosi 13.344 osoby przez 8 godzin codziennie, bez spowodowania degradacji środowiska przyrodniczego.

Ze względu na fakt, że część obiektów małej infrastruktury turystycznej, zrealizowanych w ramach I i II etapu Programu Zagospodarowania Turystycznego, zlokalizowanych będzie na obszarze I obszaru penetracji turystycznej, zostały one zaprojektowane jako nie związane na stałe z gruntem (nie wymagają pozwolenia na budowę, ale tylko zgłoszenia do służb budowlanych). Wykonane one zostaną z naturalnego surowca (bale drewniane) i maksymalnie wkomponowane w krajobraz.

Aby nie powodować nadmiernego zaśmiecania środowiska wszystkie obiekty infrastruktury turystycznej, realizowane w ramach Programu Zagospodarowania Turystycznego, zaopatrzone będą w kosze na śmieci. Będą one regularnie opróżniane przez gminne służby komunalne. Łącznie na obsługę powstałych obiektów i ich utrzymanie gmina zamierza przeznaczać rocznie około 25 - 30 tysięcy złotych.

4.6. *Produkt turystyczny gminy i sposoby jego promocji.*

W opracowanym w roku 2004 Planie Rozwoju Lokalnego przedstawiona jest wizja gminy Przedbórz, jako atrakcyjnej dla turystów i drobnych inwestorów, o dużych walorach przyrodniczo- krajobrazowych kulturowych. Powstający więc produkt turystyczny gminy, którego częścią będzie realizowany Program Zagospodarowania Turystycznego, powinien być ściśle skorelowany z tą wizją. Na wspomniany wcześniej produkt składać się powinna nieskażona przyroda (lasy, wzgórza, punkty widokowe, rzeka), do której dostęp bez zbytnej ingerencji w środowisko zapewniać powinny wyznaczone trasy piesze, rowerowe, kajakowe, a z czasem również konne i samochodowe. Elementem produktu turystycznego gminy powinna być sieć kwater i gospodarstw agroturystycznych uzupełniona o istniejące i powstające ośrodki wypoczynkowe (Taras, Stara Wieś, pobliskie stacje harcerskie w Mrowinie i Białym Brzegu - gmina Kluczewsko). Twórcami produktu, oprócz gminy, powinni być jej mieszkańcy - zarówno zrzeszeni w licznych stowarzyszeniach, jak i indywidualni. Należy dążyć do tego, aby częścią omawianego produktu turystycznego stały się potrawy lokalne

(kugiel, jagnięcina „po krzętowski”, doskonale przedborskie lody) oraz tzw. zdrowa żywność. Przedbórz i jego okolice powinny kojarzyć się ze wspaniałą przyrodą, dobrym jedzeniem i przyjaznymi ludźmi. Należy zadbać o zapewnienie dodatkowych atrakcji dla turystów w sezonie letnim (plenerowe imprezy kulturalne, festyny, wystawy, występy artystyczne na przedborskim rynku itd.). Można to stosunkowo łatwo osiągnąć, ze względu na dużą liczbę cyklicznych imprez kulturalnych organizowanych przez miejscowy Dom Kultury. W ostatnim czasie wiele uwagi w Przedborzu poświęcono estetyce ulic i placów. W tym zakresie zostało jednak bardzo dużo do zrobienia. Dużo chodników, ulic, terenów zielonych wymaga natychmiastowej poprawy ich stanu. Jeżeli liczy się na przyjazd znaczącej liczby turystów, to niezbędne jest inwestowanie w wygląd parków, ulic, elewacji domów, zieleńce, utrzymanie czystości itd. Celowi temu ma służyć kolejny program przygotowywany przez gminę Przedbórz w oparciu o powstały ostatnio Lokalny Plan Rozwoju (LPR). W jego ramach ma zostać generalnie odnowiony zabytkowy park miejski przy ulicy Trytwa, któremu ma zostać przywrócona dawna funkcja spacerowo - rekreacyjna (montaż 15 sztuk stylowych latarni, tyłuź stylizowanych na wiek XIX ławek i koszów na śmieci, renowacja alejek wraz z ich okrawężnikowaniem, renowacja pochodzącego z 1917 roku pomnika Tadeusza Kościuszki). W II etapie realizacji założeń LPR przewidziana jest renowacja terenów wchodzących w skład tzw. starego miasta (ulice Poczтовая, Kościelna, Rynek, Podzamcze, Konecka, Warszawska, Spółdzielcza, Krakowska). Wymienione powyżej elementy, traktowane jako pewna całość, stanowić powinny w przyszłości przedborski produkt turystyczny - swoistą wizytówkę miasta i jego okolic.

Najlepszy nawet produkt nie znajdzie nabywców o ile nie jest odpowiednio promowany. Ludzie nie przyjadą do najwspanialszego nawet miejsca, o ile nie wiedzą o jego istnieniu.

Przedborski produkt turystyczny powinien być reklamowany, co jest zupełnie naturalne, w mediach (najlepiej o szerokim zasięgu oddziaływania). Doskonałą promocją dla gminy i jej oferty są organizowane rokrocznie, cykliczne imprezy kulturalne o zasięgu międzynarodowym i ogólnopolskim (Festiwałe Poezji M. Konopnickiej, Przeglądy Piosenki i Przyśpiewki Ludowej i in.). Gromadzą one setki wykonawców z całego kraju i zagranicy. Nie do przecenienia będzie również rola marketingowa powstającego aktualnie ośrodka PZKT „DOJO” w Starej Wsi. Ten unikalny w skali Europy obiekt powinien ściągać na teren gminy Przedbórz ludzi dosłownie z całego starego kontynentu. Prywatni przedsiębiorcy, występujący indywidualnie bądź zrzeszeni w stowarzyszeniach, powinni jednoczyć swe wysiłki w celu wypromowania swych produktów. Dotyczy to zarówno zamierzeń wydawniczych, jak i np. udziału w różnego rodzaju targach i imprezach turystycznych. Optymalne w tym względzie byłoby skorelowanie własnych działań z zamierzeniami służb promocyjnych gminy. Dużą rolę w zakresie promocji powinien odegrać istniejący w Przedborzu, ale nie wykorzystywany właściwie, Punkt Informacji Turystycznej. Działania reklamowe realizowane na poziomie gminy należałoby również zgrać i wpleść w politykę promocyjną powiatu (w Radomsku istnieje Biuro Promocji Powiatu). Należy zadbać również o to, by informacje o przedborskiej ofercie turystycznej i o atrakcjach ziemi przedborskiej znalazły stałe miejsce w materiałach promocyjnych Województwa Łódzkiego (stała współpraca z Departamentem Promocji Urzędu Marszałkowskiego).

5. Działania zmierzające do uzyskania społecznej akceptacji rozwoju turystyki w gminie.

Świadomość faktu, iż jedyną szansą rozwoju gminy i poprawy warunków życia jej mieszkańców jest w Przedborzu dość powszechna. Świadczy o tym istnienie kilku stowarzyszeń o profilu wybitnie agro - i turystycznym. W roku 2003 powołany został społeczny zespół (około 80 osób reprezentujących różne środowiska i grupy zawodowe) do pomocy w opracowaniu strategii rozwoju miasta i gminy Przedbórz. Prace nad opracowaniem tego dokumentu zostały zawieszono, gdy okazało się, że jego rolę może przejąć Plan Rozwoju Lokalnego, ale propozycje poszczególnych zespołów tematycznych Pracujących nad strategią jednoznacznie wskazują, że gros mieszkańców gminy główne szanse upatruje w szeroko pojętej turystyce.

O ile Program zagospodarowania turystycznego miasta i gminy znajdzie źródła finansowania (fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki publiczne, środki prywatne), to z pewnością przygotowany zostanie cykl szkoleń dla mieszkańców z tego zakresu. Zorganizowane zostaną również wyjazdy dla zainteresowanych osób do wzorcowych gospodarstw agroturystycznych, celem podpatrzenia dobrych wzorców.

Istotnym aspektem społecznej akceptacji koncepcji jest znalezienie partnerów społecznych i instytucjonalnych do jej wdrożenia. Na terenie Przedborza tacy partnerzy już są. Są to wspomniane już wielokrotnie stowarzyszenia, ale również Nadleśnictwo Przedbórz, które udzieliło dużej pomocy na etapie uzgadniania projektu oznakowania turystycznego gminy (deklaruje również pomoc finansową w sferze promocji całego założenia) oraz Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych w Moszczenicy. Partnerem, którego znaczenie w miarę upływu czasu będzie rosło jest również Polski Związek Karate Tradycyjnego.

6. Etapy procesu zagospodarowania turystycznego gminy Przedbórz.

Ze względu na ogromne braki w tym zakresie, a także ze względów czysto finansowych proces zagospodarowania turystycznego gminy odbywać się będzie etapowo.

W I etapie planowane jest :

- opracowanie koncepcji i dokumentacji technicznej Programu Zagospodarowania Turystycznego Miasta i Gminy Przedbórz),
- znalezienie źródeł finansowania programu (środki strukturalne UE, środki własne gminy – w roku 2005 na potrzeby I etapu w budżecie przewidziano kwotę 150.000 zł),
- znalezienie partnerów instytucjonalnych oraz prywatnych do realizacji programu,
- realizacja programu oznakowania turystycznego gminy (3 szlaki rowerowe o długości 60,4 km),

- budowa obiektów małej infrastruktury turystycznej (8 sztuk, w tym 2-3 pola biwakowe oraz 5- 6 wiat przystankowych),
- wykonanie elementów użytkowej informacji turystycznej na terenie miasta (tablice informacyjne, drogowaskazy i in. – wszystko na słupach stylizowanych na XIX wiek),
- zagospodarowanie terenu zalewu przy ulicy Turystycznej (pole biwakowe, wiata przystankowa, kosze na śmieci, 4 pomosty do łowienia ryb, wykonanie dojazdu do terenu zalewu).

W II etapie przewidywane jest :

- wykonanie dalszych obiektów infrastruktury turystycznej (1 pole biwakowe, platforma widokowa w okolicach Fajnej Ryby- najwyższe wzniesienie w woj. łódzkim, 4- 6 wiat przystankowych),
- dalsze oznakowanie tras turystycznych (piesze, rowerowe, kajakowe, ale również wytyczenie trasy konnej) – łącznie około 60 km,
- kontynuacja zagospodarowania terenu zalewu przy ul. Turystycznej poprzez budowę ośrodka wypoczynkowego (alternatywnie pola namiotowo - karawaningowego) - wymagana tu będzie współpraca w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego. Gmina w momencie znalezienia strategicznego partnera w kwestii zagospodarowania zalewu doprowadzi do tego terenu kanalizację sanitarną,
- zagospodarowanie kąpieliska w Przedborzu przy ulicy Browarnej (boiska do piłki siatkowej plażowej, przebieralnie, kosze na śmieci, miejsca parkingowe, wykonanie dojazdu do kąpieliska, sanitariaty, pomieszczenie dla ratowników itd.),
- podwojenie liczby istniejących na terenie miasta i gminy kwater agroturystycznych, przy dalszym wzroście standardu usług oferowanych osobom przyjezdnym.

W obydwu etapach przewidywana jest stała współpraca gminy z działającymi na jej terenie stowarzyszeniami o profilu turystycznym i agroturystycznym (szkolenia, wspólne działania promocyjne etc.). Udział w programie deklarują również Lasy Państwowe (promocja, oznakowanie) oraz dyrekcja Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych w Moszczenicy.

Niezbędnym elementem efektywnego wdrożenia niniejszego programu będzie, szczególnie w II jego etapie, ścisła współpraca z sąsiednimi gminami (Wielgomłyny, Masłowice, Ręczno, Aleksandrów oraz Kluczewsko – woj. świętokrzyskie). W związku z powyższym planowane do realizacji trasy i ścieżki turystyczne na terenie ziemi przedborskiej będą otwarte, dając możliwość ich przedłużenia w gminach ościennych. Rozmowy w temacie współpracy w tym zakresie trwają od około dwóch lat i w przypadku gmin Wielgomłyny oraz Kluczewsko roszą duże nadzieje na przyszłość. Jednym z pomysłów jest wspólna realizacja programu pod roboczą nazwą „Kajaki na Pilicy”, przewidującego zagospodarowanie brzegów rzeki na odcinku około 30 – 40 km, pod kątem potrzeb turystów – kajakarzy (pola biwakowe, stacje wodne, oznakowanie turystyczne).

W czasie realizacji całego programu gmina prowadzić będzie stałe prace mające na celu uatrakcyjnienie pobytu turystów na jej terenie (nowe nawierzchnie chodników - w 2005 roku położone zostanie ok. 5000 m kw. kostki brukowej, rewitalizacja parku przy ulicy Trytwa, rewitalizacja terenu „starego miasta”, rozwój zaplecza gastronomicznego i usługowego, występy artystyczne i imprezy plenerowe dla mieszkańców i przyjezdnym na rynku miejskim, wzbogacenie oferty placówek kulturalnych - Dom Kultury, Muzeum Ludowe).